

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КРИВОРІЗЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Факультет іноземних мов
Кафедра кафедра англійської мови з методикою викладання

«Допущено до захисту»

Завідувач кафедри

_____ Салата І. А.

Реєстраційний No _____

«__» _____ 2023р.

«__» _____ 2023 р.

УДОСКОНАЛЕННЯ АНГЛОМОВНИХ НАВИЧОК УЧНІВ ОСНОВНОЇ
ШКОЛИ З ВИКОРИСТАННЯМ ДЖАЗОВИХ РИМІВОК
(JAZZ CHANTS)

Кваліфікаційна робота студентки групи ЗАМм-22

Ступінь вищої освіти: магістр

Спеціальності 014.02 Середня освіта (мова
і література (англійська))

Покателюк Людмили Сергіївни

Керівник: к. пед. наук, доцент кафедри
англійської мови з методикою викладання

Соловійова Н. Д.

Оцінка:

Національна шкала _____

Шкала ECTS _____ Кількість балів _____

Голова ЕК _____

(підпис)

(прізвище, ініціали)

Члени ЕК _____

(підпис)

(прізвище, ініціали)

(підпис)

(прізвище, ініціали)

(підпис)

(прізвище, ініціали)

(підпис)

(прізвище, ініціали)

Кривий Ріг - 2023

Запевнення

Я, Покателюк Людмила Сергіївна, розумію і підтримую політику Криворізького державного педагогічного університету з академічної доброчесності. Запевняю, що ця кваліфікаційна робота виконана самостійно, не містить академічного плагіату, фабрикації, фальсифікації. Я не надавала і не одержувала недозволену допомогу під час підготовки цієї роботи. Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають покликання на відповідне джерело.

Із чинним Положенням про запобігання та виявлення академічного плагіату в роботах здобувачів вищої освіти Криворізького державного педагогічного університету ознайомена. Чітко усвідомлюю, що в разі виявлення у кваліфікаційній роботі порушення академічної доброчесності робота не допускається до захисту або оцінюється незадовільно.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ПЕРЕДУМОВИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ІНШОМОВНИХ ГРАМАТИЧНИХ НАВИЧОК В УЧНІВ ОСНОВНОЇ ШКОЛИ	
1.1. Граматична навичка як складова іншомовної граматичної компетентності	7
1.2. Психолого-вікові особливості учнів основної школи та шляхи підвищення мотивації учнів при вивченні англійської мови	15
1.3. Джазові римівки як засіб мотивації учнів основної школи	24
Висновки до розділу 1.....	30
РОЗДІЛ 2. ОРГАНІЗАЦІЯ ПРОЦЕСУ ВДОСКОНАЛЕННЯ АНГЛОМОВНИХ ГРАМАТИЧНИХ НАВИЧОК В УЧНІВ ОСНОВНОЇ ШКОЛИ З ВИКОРИСТАННЯМ ДЖАЗОВИХ РИМІВОК	
2.1. Етапи формування іншомовних граматичних навичок	32
2.2. Комплекс вправ для вдосконалення граматичних навичок з використанням джазових римівок на уроках англійської мови в основній школі.....	39
2.3. Розробка конспекту уроку англійської мови з удосконалення граматичних навичок в учнів основної школи	45
Висновки до розділу 2.....	51
ВИСНОВКИ.....	52
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	54
ДОДАТКИ.....	59

ВСТУП

Актуальність дослідження: Освіта дітей завжди була важливим завданням для соціуму. Майбутнє країни, шляхи розвитку і його результати залежать від нового покоління, яке навчається та виховується у сучасних школах. В наш час освіта України переживає етап трансформації: встановлюються нові цілі, перехоплюється зарубіжний досвід, формуються власні цінності. Міжнародні зв'язки мають вплив, який до сьогодні ще не знав світ і серед усіх навичок, які потребують мати молоді спеціалісти – це знання іноземної мови, яке дає змогу переймати зарубіжний досвід, будувати комунікацію на діловому та побутових рівнях.

Англійська мова, як і будь-яка інша, має свою структуру, історію зародження й розвитку, особливості мовлення й письма – про що й написано багато робіт, а методика її викладання є тим інструментом, яким користуються всі вчителі для навчання дітей у школах. На сучасному етапі, коли роль англійської мови у підготовці здобувачів освіти є надзвичайно високою, не можна не приділяти увагу підвищенню якості її викладання на всіх етапах навчання в школі. Провідною метою навчання іноземних мов у закладах загальної середньої освіти є формування іншомовної комунікативної компетентності здобувачів освіти. Формування іншомовної комунікативної компетентності залежить від наявних знань, навичок та вмінь. Залежно від виду мовного матеріалу розрізняють фонетичні, граматичні, лексичні, орфографічні та графічні навички. Невіддільною частиною всіх видів іншомовної мовленнєвої діяльності є граматичний аспект мови. Наше дослідження присвячене розв'язанню проблеми вдосконалення граматичних навичок у процесі вивчення англійської мови в основній школі.

Однією із проблем навчання сучасних учнів є їх низька мотивація під час уроку. Вільний доступ до інтернету і всебічної інформації, стрімкий розвиток розважального контенту, наявність будь-якої наукової інформації у

мережі інтернет робить завдання вчителя зацікавити учня до навчання майже неможливим до виконання. Учнів важко чимось здивувати, а втримати їх увагу і завоювати авторитет гарного вчителя стає й зовсім складним завданням. Тому особливу увагу зараз вчителі повинні, і приділяють, творчим завданням, цікавим інструментам і методам ведення уроку, пошуку нового. Одним із таких інструментів і є джазові римівки, які ми обрали у роботі для дослідження. Вони поєднують у собі те, що потрібно вчителю: граматично правильно побудовані речення; повторювальні словосполучення та чітку структуру й ритм самого тексту. І також, вони поєднують у собі складові, що потрібні учням: їх можна повторювати всім класом весело, як пісню; супроводжувати різними рухами прямо під час уроку і не боятись зробити щось неправильно. Враховуючи наявність таких плюсів, ми прийняли рішення дослідити у роботі джазові римівки та процес формування граматичних навичок за їх допомогою.

Дослідженням джазових римівок займалися наступні науковці: І. Адамовська, Л. Березенська, Н. Петровська, О. Карпенко., К. Грехем та ін. Багато науковців досліджують питання вивчення англійської шляхом виконання пісень або читання віршів взагалом, на сьогодні існує небагато досліджень які б рекомендували застосовувати джазові римівки як засіб вдосконалення граматичних навичок на уроках англійської мови в основній школі.

Мета роботи: дослідити процес формування англомовних навичок на уроках англійської мови, вивчити особливості формування граматичних навичок та розробити конспект уроку англійської мови із використанням джазових римівок.

Для досягнення поставленої мети необхідно вирішити наступні **завдання:**

- розкрити визначення граматичної навички як однієї зі складових іншомовної граматичної компетентності;
- дослідити психологічно-вікові особливості учнів основної школи та шляхи

їх мотивації під час уроків англійської мови;

- розглянути джазові римівки як засіб мотивації учнів основної школи;
- розглянути комплекси вправ для вдосконалення граматичних навичок з використанням джазових римівок;
- розробити конспект уроку для учнів основної школи із використанням джазових римівок.

Об'єкт дослідження: процес формування граматичних навичок у учнів основної школи на уроках англійської мови.

Предмет дослідження: комплекс вправ для формування граматичних навичок за допомогою джазових римівок на уроках англійської мови в основній школі.

Для розв'язання поставлених завдань нами були використані наступні **методи дослідження:** теоретико-критичний аналіз літератури з теми дослідження; зіставлення, узагальнення і синтезування здобутої інформації, спостереження, пробне навчання.

Практичне значення магістерської роботи полягає в тому, що її матеріали та результати можуть бути використані вчителями загальноосвітніх навчальних закладів задля вдосконалення навчального процесу, студентами у процесі педагогічної практики та для написання робіт з даної проблематики.

Апробація основних положень та результатів магістерського дослідження була здійснена на Міжнародній мультидисциплінарній науковій інтернет-конференції «Світ наукових досліджень. Випуск 22» (Тернопіль, 27.09.2023 р.).

Структура роботи: робота складається із вступу, двох розділів, що містять 6 рисунків та 1 таблицю, висновків, списку використаних джерел, що містять 37 найменувань та двох додатків. Обсяг основного тексту 52 сторінки.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ПЕРЕДУМОВИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ІНШОМОВНИХ ГРАМАТИЧНИХ НАВИЧОК В УЧНІВ ОСНОВНОЇ ШКОЛИ

1.1. Граматична навичка як складова іншомовної граматичної компетентності

В сучасних умовах освіта України має перед собою одне з основних завдань - розвиток компетентностей в учнів під час освітнього процесу. Програма Нової української школи дає наступне визначення поняття «компетентність»: - це динамічна комбінація знань, способів мислення, поглядів, цінностей, навичок, умінь, інших особистих якостей, що визначає здатність особи успішно провадити професійну та/або подальшу навчальну діяльність[24]. За іншим визначенням, компетентність - це володіння людиною відповідною компетенцією, що містить її особистісне ставлення до предмета діяльності [11].

Компетенція - це сукупність взаємопов'язаних якостей особистості (знань, умінь, навичок, способів діяльності), які є заданими до відповідного кола предметів і процесів та необхідними для якісної продуктивної дії по відношенню до них [11].

До освітніх компетентностей, що формуються в процесі навчання, відносяться: компетентності у галузі природничих наук, техніки і технологій; інноваційність; екологічна компетентність; інформаційно-комунікаційна компетентність; навчання впродовж життя; громадянські та соціальні компетентності, пов'язані з ідеями демократії, справедливості, рівності, прав людини, добробуту та здорового способу життя, з усвідомленням рівних прав і можливостей тощо. В процесі навчально-пізнавальної діяльності учні повинні досягти наступних результатів:

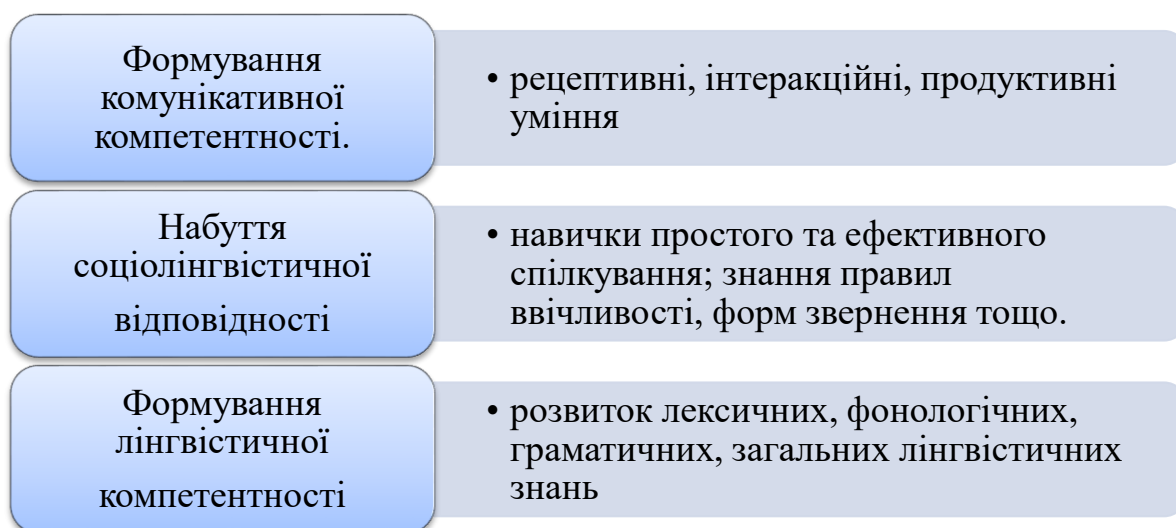

Рис. 1.1. Схема компетентностей, що формується на уроках іноземної мови згідно програми НУШ [24].

Комунікативною компетентністю називають успішну комунікативну діяльність, що підкріплюється, в свою чергу, мовними вміннями та навичками. Комунікативна компетентність визначається на сучасному етапі науки як об'єднаний особистісний ресурс, що забезпечує успішну реалізацію комунікативної діяльності на високому рівні [24].

Питання теоретико-методологічних положень та принципів формування іншомовної комунікативної компетентності стали сферою наукових досліджень Н. Микитенко, Л. Морської, Н. Муқан, В. Мусаєвої, З. Никитенко, С. Ніколаєвої, О. Колісник, Т. Гурової та інших.

Проаналізувавши вищезгадану схему компетентностей, ми дійшли висновків, що комунікативна компетентність займає не тільки вагоме місце у науковій діяльності, а й має практичне значення. Вона включає компоненти, які можна вимірювати за допомогою мовного тестування, а також ті, які не входять до змісту мовного тестування і не можуть визначатись за допомогою таких тестів. На нашу думку, що вони проявляються на більш високому особистісному рівні і мають наступні складові: загальний кругозір, інтелект, професійні знання та навички, або те, що називаються *hard skills*, та систему міжособистісних відносин, а також потенціал особистісного розвитку (*soft*

skills), покращення рівня володіння мовами і комунікативною діяльністю. Результатом розвитку комунікативної компетентності є оволодіння рідною та іноземною мовами, вміння правильно будувати комунікацію, взаємодіяти із членами власної групи чи будувати нові взаємовідносини; розвиток компетентності сприяє підвищенню загального рівня ерудованості. Тому, мовна компетентність – це явище певного рівня обізнаності конкретного суб'єкта чи суб'єктів ідеальною знаковою системою рідної або іноземної мови, а також здатність людини до практичного використання наявних знань [27].

На основі схеми 1.1 ми також зробили висновок, що наступна компетентність, яка повинна бути сформована в процесі навчального процесу є соціолінгвістична компетенція або відповідність. Вона передбачає засвоєння соціальних та культурних навичок учнів, зокрема вивчення: норм поведінки між різними верствами населення, що різняться за віком, статтю, національністю, релігією, соціальним статусом; розуміння культури поведінки в соціумі загалом; сутність людських, духовних цінностей власного народу; основні поняття культури інших народів.

До соціолінгвістичної компетентності відносяться вміння: створювати та підтримувати соціальні контакти, використовуючи ввічливі форми звернення та спілкування; формування та реакція на запрошення та пропозиції; усвідомлення основних правил поведінки до відповідної ситуації; усвідомлення різниці в культурних цінностях, звичаях та звичками, вміти аналізувати їх та порівнювати із цінностями свого народу чи найближчого оточення [29].

Останньою складовою, із вищезазначеної таблиці, яку ми проаналізували є лінгвістична компетентність [12]. За С. Ю. Ніколаєвою мовна (лінгвістична) компетентність — це здатність учня практично користуватися мовною системою (фонетичною, лексичною, граматичною, техніки читання і письма) відповідно до норм конкретної мови і культури на основі набутих знань про рівневу структуру цієї системи та усвідомлення

особливостей мовних явищ. Н. Хомський розглядає лінгвістичну компетентність як рівень володіння мовними нормами й рівень мовленнєвих умінь [2].

Виходячи із вищезазначеного і беручи до уваги аналіз досліджень та наш досвід викладання, одним із пріоритетних завдань під час навчання іноземної мови в школі є формування саме граматичної компетентності. За В. В. Резуновою, граматична компетентність розкривається як здатність людини правильно відтворювати усні та письмові висловлювання відповідно до граматичних правил і розуміти граматику структур, які використовуються в мовленні іншими [27].

Граматична компетентність, що формується у школі являє собою вміння учнів правильно вживати поширені структури у передбачуваних ситуаціях, згідно до тем програми: сім'я, школа, подорожі, захоплення, музика, кіно, література, наука і технічний прогрес, робота і професія, театр і кіно, стиль життя, засоби масової інформації тощо.

В свою чергу, за визначенням О. Вовк, граматична компетентність сприяє: системності лексичних знань, а також формує розуміння морфологічного, синтаксичного, фонетичного та орфографічного аспектів мови для побудови правильних граматичних конструкцій; сприяє вивченню граматичних понять, а також засвоєнню засобам вираження граматичних категорій. Результатом оволодіння граматичною компетентністю є поява навичок і умінь правильно використовувати граматичні явища у мовленнєвій діяльності в різноманітних ситуаціях комунікації [32].

Отже, граматична компетентність - це наявність відповідних знань, умінь, навичок та особистісних якостей, які можна показати у вигляді деяких складових. Основні компоненти граматики, і зокрема, граматичної компетентності, відносяться у загальному до лінгвістичної компетенції мовця, і ці компоненти відповідають п'яти основним підпунктам лінгвістики:

1. Фонетика - фізичне продукування та сприйняття звуків, які використовуються у мові.

2. Фонологія - ментальна організація фізичних звуків і шаблони, утворені способом поєднання звуків у мові, а також обмеження на допустимі звукові сполучення.
3. Морфологія - ідентифікація, аналіз і опис одиниць значення у мові.
4. Синтаксис - будова і утворення речень. Можна відрізнити між граматичними реченнями та неграматичними реченнями.
5. Семантика - розуміння значення речень. Це також те, як користувач мови може зрозуміти та інтерпретувати небуквальне значення окремого висловлювання [8].

Враховуючи навички, якими повинен оволодіти учень під час вивчення іноземної мови в основній школі, можна виділити основні компоненти граматичної компетентності.

Граматичні навички:

- 1) репродуктивні (навички говоріння й письма),
- 2) рецептивні (навички аудіювання й читання); характеризуються такими ознаками , як автоматизованість, гнучкість і стійкість та поетапна сформованість);
- 3) граматичні знання;
- 4) граматична усвідомленість[17].

Схематично це можна зобразити так.

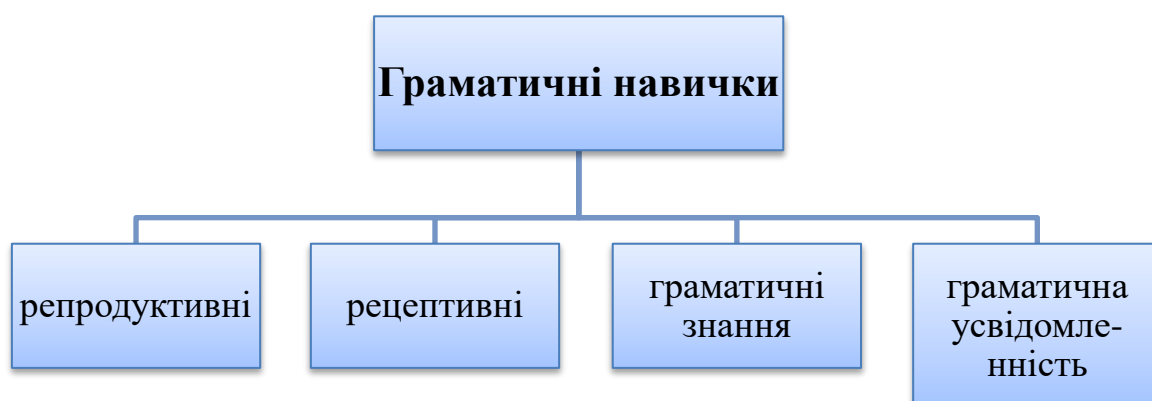

Рис 1.2. Компоненти граматичних навичок [17].

Володіння граматичними навичками передбачає й володіння граматичними структурами, до яких відносяться: вміння правильно

формувати речення та розповіді згідно до правил; вільне неусвідомлене вживання граматичних форм у мовленні; наявність навичок коригування власних помилок у вимові чи написанні.

Найефективнішим шляхом формування граматичної компетентності є системний підхід, вивчення теорії та її відпрацювання під час виконання спеціальних вправ. Система вправ для закріплення і покращення рівня знань представляє собою організацію та відтворення таких навчальних дій, що виконуються у певній послідовності, мають певний об'єм в залежності від програми навчання, логічно поєднанні між собою та мають структуру і взаємозв'язок [27]. Взаємодія всіх компонентів забезпечує вивчення і оволодіння граматичним матеріалом на достатньому рівні.

Етапи формування граматичної компетентності під час уроку:

1. Ознайомлення із темою уроку, добір граматичної структури (наприклад, будовання речення у Present Simple)
2. Читання тексту, у якому наявна обрана граматична структура.
3. Розбір тексту, конкретних речень, виведення їх окремо (запис на дошці)
4. За допомогою наявного речення формуємо правило будови у Present Simple.
5. Пояснення самого правила.

Граматична структура - це механізм сигналів, що служить для передачі певних значень. Розглянемо приклад граматичної структури для вивчення на уроці англійської мови учнями основної школи.. Наприклад, модальна конструкція *have to* з дієсловом у формі інфінітиву (в першій формі) виражає необхідність, обов'язок виконати щось і перекладається як «треба», «повинен», «необхідно», «зобов'язаний» [27].

За О. Резунової існує три способи зображення граматичної структури. По-перше, за допомогою вербальних правил (описових і правил-інструкцій); Описові правила мають констатуючий характер, а правила-інструкції мають динамічний характер і є інструкціями до дії.

Наприклад: Щоб запитати про те, чи дія відбувається регулярно (Present Simple) поставте на перше місце такі форми допоміжного дієслова: *does* — для 3-ої особи однини, *do* — для всіх інших осіб однини і множини, на друге — підмет, на третє — першу форму смислового дієслова (інфінітив без частки "to"), потім інші члени речення [27].

По-друге, за допомогою моделей-схем наприклад, використання геометричних фігур).

Модель-схема відтворює структуру, властивості, взаємозв'язки об'єкта і відносини між його елементами у спрощеній формі [27].

V	(d)	N
Open	The	window!
Do	your	morning exercises!

По-третє, за допомогою мовленнєвих зразків чи зразків мовлення. Зразок мовлення – це типова одиниця мовлення, що служить опорою для утворення за аналогією інших одиниць мовлення, які мають таку саму структуру [27].

Для закріплення всього матеріалу рекомендують використовувати граматичні вправи, що сприяють формуванню граматичної компетентності та покращенню навичок [26]. Застосовуються такі основні типи вправ.

1. Спрямовані на прийом або видачу інформації:

- рецептивні – вправи на впізнання, диференціацію, ідентифікацію, вибір за контекстом;
- репродуктивні – учень відтворює повністю або із змінами слово, речення, текст;
- рецептивно-репродуктивні – вправи на імітацію, заміну, трансформацію, завершення поданого матеріалу;
- продуктивні – учень самостійно створює усні або письмові висловлювання різних рівнів;
- рецептивно-продуктивні – студент спочатку слухає чи дивиться, а потім - відтворює інформацію повністю або частково [26].

2. Спрямовані на комунікативність:

- комунікативні – організована форма спілкування за темою уроку;
- умовно-комунікативні – мовленєва діяльність у ситуативних умовах;
- деякі не комунікативні вправи різних видів - вправи, де учні виконують дії з мовним матеріалом поза ситуацією мовлення, зосереджуючи увагу лише на формі [26].

Паралельно з основними видами вправ для формування граматичної компетенції потрібно обов'язково використовувати додаткові типи вправ. Вправи діляться за: характером виконання (усні й письмові); за участю рідної мови (одномовні та двомовні); за функцією в навчальному процесі (тренувальні чи контрольні); за місцем виконання (класні, домашні, лабораторні) [26].

Учню із сформованою мовною компетентністю, після навчання, повинні будуть притаманні такі загальномовні вміння й навички, що безпосередньо стосуються виявлення граматичної компетентності, а саме [33]:

- вибрати структури, які відповідають меті комунікації, для успішного спілкування і будування соціальних зв'язків;
- прогнозувати хід розмови, мати варіанти відповідей, використовувати синоніми, різні синтаксичні схеми висловлювання (це дає змогу розвивати нормальний темп бесіди, деякий автоматизм у мовленні, швидко відтворюючи знайомі лексичні форми, інтуїтивно, не замилюючись, будувати речення);
- зупинити використання слів іншої мови, слідкувати за чистотою вимови, інтонацією, зупинити використання слів рідної мови;
- під час мови використовувати правильно побудовані речення, узгодженні між собою у часі, роді, смислового значенні;
- узагальнювати граматичні поняття;
- володіти засобами вираження зв'язків і відношень між фразами й лексемами висловлювання, тобто «знання граматичної структури

- мови», оскільки воно відображає рівень засвоєння граматичних засобів іноземної мови для вираження концептуальної і мовної картини світу;
- автоматично «зчитувати» граматичні риси [33].

Отже, здатність людини будувати речення завжди важлива як в усному, так і в письмовому спілкуванні. Розвиток граматичної компетентності дозволяє сформувати в учнів навичку правильно використовувати граматичні структури під час побудови речень в усному чи писемному мовленні, що також допомагає точніше та правильніше передавати думку англійською мовою.

1.2. Психолого-вікові особливості учнів основної школи та шляхи підвищення мотивації учнів при вивченні англійської мови

Українська освіта на теперішньому етапі розвитку взяла напрям у особистісному розвитку дитини, її навчанні, спрямованому на індивідуальних особливостях кожного учня. Таким чином особлива увага приділяється розвитку предметних, соціальних, зальнокультурних та інших компетентностей. Проте для кращого навчання варто враховувати таке базове поняття як психолого-вікові особливості учнів. Щоб розібратись у цій темі, звернемося до таких понять як вікова психологія. Вікова психологія являє собою сферу знань, що направлена на вивчення психологічних особливостей дітей різного віку. Предмет вікової психології як галузі психологічної науки можна сформулювати так: вікова динаміка психіки людини, закономірності та факти розвитку психічних процесів і психічних властивостей особистості на різних етапах її індивідуального життя [5].

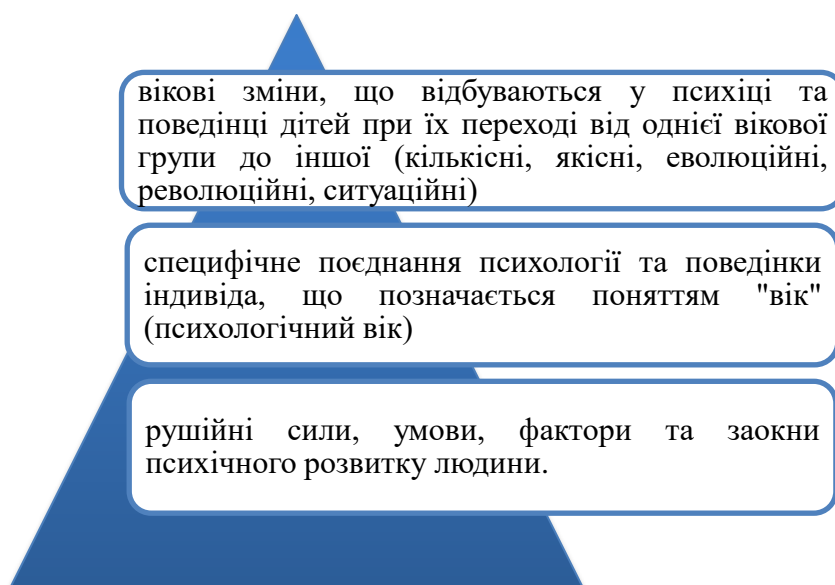

Рис. 2.1. Складові предмета вікової психології [5].

Як вказує у своїй роботі Токарева Н.В. [29], психолого-вікові особливості учнів основної школи, що відповідає підлітковому віку 10-16 років. Підлітковий вік — це етап розвитку, на якому люди відчувають міжособистісні, емоційні та когнітивні зміни [29]. Підлітки стикаються з численними викликами та можливостями з боку зовнішнього середовища, однолітків, культурних цінностей, ЗМІ та навчальних закладів. Вони зазнають різноманітних психологічних і фізичних змін, які готують їх до виконання складних ролей і обов'язків у дорослому віці. Підлітки переживають час переходу від дитинства до дорослого життя. Вік підлітків може бути сповнений захоплюючих відкриттів, оскільки вони розвивають свої унікальні риси особистості та навички. З іншого боку, шлях від ранньої юності до юності супроводжується певними труднощами.

Так, наприклад, Жан Піаже, дитячий психолог, який вивчав психологічний розвиток дітей і підлітків і дав уявлення про психологію підлітків, писав що, підлітки переходять від «стадії конкретних операцій» до «стадії формальних операцій»[29]. На конкретному робочому етапі діти здатні до логічного мислення та розуміють, що їхня точка зору не обов'язково є єдиною. Під час формальної операційної стадії розвивається

розуміння абстрактних думок, і людина може осягнути символіку, розробити й перевірити гіпотези про навколишній світ. Однак не всі можуть досягти цієї стадії: Піаже визначив, що лише приблизно одна третина дорослих повністю перебувають у формальній робочій стадії» [34].

Нейробиологічні процеси, які визначають підлітковий вік і впливають на ризик, є складними, і роль, яку вони відіграють, стає ключовим фактором у поведінці підлітків. Б. Бредфорд Браун віділив основні психосоціальні завдання, які мають виконувати підлітки, узагальнюючи – це наступні ключові завдання:

1. виділятися серед інших – розвивати свою ідентичність і прагнути до автономії;
2. підходити соціуму - знайти зручні відносини та отримати визнання з боку однолітків;
3. вимірювати власні сили - розвивати компетентність і знаходити шляхи досягнення;
4. укріпитись у переконання - взяти зобов'язання щодо певних цілей, діяльності та переконань [34].

Під час характеристики цього віку, вказують що, розвиток мозку в підлітковому віці знаходиться на більш високому рівні, ніж у дитинстві. Діти здатні логічно мислити лише про конкретне — тут і зараз. Підлітки виходять за ці межі й можуть мислити в категоріях того, що може бути правдою, а не лише того, що вони вважають за істину. Підлітки можуть мати справу з абстракціями, перевіряти гіпотези та бачити різні варіанти вирішення завдань [34].

Психічні характеристики, які розвиваються в підлітковому віці, включають покращення:

1. абстрактного мислення;
2. навичок міркування;
3. імпульсного контролю;
4. творчості;

5. здібностей до вирішення проблем;
6. навичок прийняття рішень.

У різному віці діти основної школи мають свої психологічні особливості. Так, з 5 класу, коли дітям виповнюється 10-11 років, багато хто починає вважати себе майже підлітками. Цей вік характеризується розвиненими навичками критичного мислення, величезними досягненнями в академічному навчанні, прагненням до незалежності, зростаючим соціальним життям. В цьому віці розвиваються мовні навички: діти починають думати та звучати майже «дорослими». Діти цього віку перебувають на порозі підліткового віку та мають мовні навички та когнітивні здібності для збору інформації та формулювання добре організованих думок. Таким чином, багато 10-річних дітей можуть бути ефективними співрозмовниками, вони стають здатні висловлювати свої думки щодо поточних подій, книг, музики, мистецтва та інших тем. У цьому віці вони можуть вносити свої ідеї, рішення та плани. Що стосується академічного розвитку, то можна помітити, що навчання значно прискорюється в п'ятому класі, коли діти готуються до середньої школи. Саме в п'ятому та шостому класі діти починають вивчати складніші матеріали з математики, літератури та інших предметів [34, 36].

Наступний етап переходу до 11-річного віку. Можна визначити приблизний перелік мовних і когнітивних змін, тож розглянемо емоційний і соціальний контрольний список навичок та особливостей 11-річної дитини:

1. Розвиває кращі навички прийняття рішень;
2. Починає опиратися контролю батьків;
3. Формує міцну та більш складну дружбу;
4. Досліджує ідентичність через зачіску, одяг, хобі та друзів
5. Більше часу приділяє хобі, захопленню.

Одинадцятирічні діти також починають усвідомлювати, що існує кілька способів поглянути на інформацію, ситуацію чи проблему, і вони починають розуміти, що там, де раніше було лише чорне та біле, є сіра зона. Когнітивно діти розвиваються у своїх здібностях продумувати

проблеми, планувати та організовувати; вони також вчаться менш конкретно і більш гнучко мислити про те, як влаштований світ [34, 36].

Наступним етап – 12 річчя. Протягом дорослішання вони покращують міркування та обробку інформації. До 12 років більшість дітей добре володіють мовою та навичками спілкування. Вони здатні мислити далі, ніж буквальні тлумачення, і прислів'я та ідіоми більше не будуть для ними чимось абстрактним. Вони вже розуміють і використовують сарказм та сленг, і вони зрозуміють тон та загалом емоційне забарвлення розмови. На цьому етапі підлітки почнуть досліджувати цікаві теми глибше і матимуть вищий рівень самосвідомості, стають більш незалежними та шукатимуть власні рішення, а не проситимуть допомоги дорослих [34, 36].

Зазначають, що на етапі 13-14 років у дітей формується здатність до абстрактного мислення. Замість того, щоб мислити лише категоріями матеріальних об'єктів, вони починають розуміти такі поняття, як віра та довіра. Що стосується мовного розвитку, більшість 13-річних дітей спілкуються так само, як і дорослі. Вони розуміють абстрактну мову, таку як образна мова та метафори, і з дорослішанням вони можуть стати менш буквальними та більш образними [34, 36].

Надалі, більшість 14-річних підлітків також вважають справедливість і рівність важливими питаннями, і багато з них активно займаються волонтерством або виявляють інтерес до адвокатської діяльності. Вони готові до тривалого досвіду, і їхні інтереси стають більш цілеспрямованими. Також можна помітити, що підліток хоче досліджувати світ за межами власної спільноти та що йому цікаво дізнатися про те, що існує за межами їхньої школи, рідного міста чи країни. Вони також можуть більше зосереджуватися на майбутньому та на тому, що вони хочуть робити, коли закінчать навчання.

Підлітки 15-18 років отримують навички, необхідні для того, щоб стати дорослими. У ці роки підлітки беруть на себе більше обов'язків, навчаються в середній школі та набувають більшої незалежності, але вони також можуть стати більш впевненими у своїх силах. У цей час багато підлітків починають

більше думати про своє майбутнє, і зазвичай вони можуть почати визначати потенційні кар'єрні прагнення або плани щодо вступу до коледжу. Подібним чином більшість підлітків 15-18 років здатні аргументувати свій власний вибір, зокрема те, що було правильним [37].

Важливим фактором при навчанні учнів є їх мотивація, яка також має різні види і залежить від віку дитини. Згідно сучасних досліджень, результати діяльності людини на цілих 70-80 % залежать від мотивації і вже на 20 % залежать від інтелекту [37].

Мотивація – це інтереси, потреби, прагнення, емоції, переконання, ідеали, установки, які спонукають учня до діяльності. Мотивація сприяє появі в учня навчальної ініціативи й любові до навчання, спонукає його діяти з максимальною енергією в різних навчальних ситуаціях [8]. В залежності від віку діти можуть бути більш схильні піддаватись зовнішній або внутрішній мотивації. Зовнішня мотивація являє собою набір явищ, які впливають на рішення дитини, її настрій та бажання навчатись. Прикладом зовнішньої мотивації може бути отримання призу за виконане завдання, отримання певних привілеїв дитиною або навпаки уникення негативних результатів. Зовнішня мотивація передбачає наявність стимулу для досягнення поставленої мети чи виконання певного завдання. Внутрішня ж мотивація являє собою стан, коли учень сам зацікавлений у навчанні, потребує дізнатись певні знання, досягти певного рівня майстерності, стати кращим серед своєї групи і результатом є задоволення собою чи досягнення певного рівня самореалізації. Наприклад, на уроках іноземної мови, учень може мати мотивацію отримати задовільні оцінки, тому що щиро хоче вільно володіти мовою. Таких студентів мотивує їхній інтерес, насолода чи задоволення від вивчення матеріалу. Не дивно, що учні із внутрішньою мотивацією показують вищий рівень успішності. Для навчання більш результативною та бажаною є все ж таки внутрішня мотивація і вона починає більш проявлятися у підлітків, аніж у дітей молодшої школи, і завдання вчителя сприяти її формуванню.

Вчитель може підтримувати мотивацію учнів різними шляхами. На основі аналізу наукових робіт С. І. Грущенко, В. П. Кутішенко та О. В. Пахомової ми можемо сформулювати наступні рекомендації для підвищення мотивації учнів [7, 13, 19].

1. Залучати учнів до сумісної діяльності. Цей пункт є одним із способів заохотити учнів і навчити їх відповідальності. Така мотивація полягає у тому, аби дати кожному учневі завдання. Це може бути відповідальність за прибирання або підготовка до уроку, роздача матеріалу, написання теми на дошці тощо. Таке залучення передбачає також роботу у групах під час уроків. Нехай учні працюють у групах і дають кожному завдання чи роль, можна попросити розділити між собою частини тексту для читання чи речення у вправі. Надання учням відчуття причетності дозволяє їм відчувати себе досягнутими й заохочує до активної участі в класі.

2. Дайте студентам проявити самостійність та відповідальність. Для середньої школи це неабияк актуально, оскільки в цьому віці діти вступають у період взросління і прагнуть до автономності. Мотивація знижується, коли учні відчувають, що не мають контролю над певною ситуацією. Надання учням вибору та підкріплення їхньої ініціативи покращує мотивацію, зусилля, інтерес та позитивні емоції. Важливо ретельно подумати про те, як зробити вибір доступним для учнів, і ретельно спланувати, виходячи з здатності ваших учнів розуміти та робити вибір. Деяким студентам може знадобитися підтримка, щоб допомогти їм зробити правильний вибір. Вибір має бути адаптований до здібностей і потреб учнів, і відповідати їхнім інтересам. Діти також можуть брати участь у встановленні термінів виконання завдань, вибір робочих груп учнів та порядок виконання завдань.

3. Уроки повинні бути креативними, цікавими, сповнені новими прийомами та засобами їх проведення. В навчання варто включати ігри та дискусії, а не лише лекції. Також заохочуйте студентів до обговорення та збагачуйте тему за допомогою наочних посібників, таких як барвисті графіки, діаграми та відео. Можна прибігати до фільмів чи коротких відео,

які ілюструють тему уроку. Також можна використовувати плакати, шаблони, студентські класні проекти та сезонні теми, щоб прикрасити клас і створити теплу та сприятливу атмосферу.

4. Знання на уроці повинні бути пов'язані із реальним життям. «Коли це мені знадобиться?» Це запитання, яке надто часто чується у класі, свідчить про те, що учневі бракує зобов'язань. Якщо учень не вірить у важливість того, що він вивчає, він не захоче вчитися; тому важливо показати, де отримані знання чи навички можна застосувати у реальному житті. Якщо це навіть звичайна вправа на розкриття дужок, поясніть, що це розвиває їх мислення і це справді корисна навичка для дорослого життя. По-справжньому вразити більш дорослих учнів може той факт, що вони можуть використовувати це у своїй кар'єрі. Показуючи їм, що предмет щодня використовується «справжніми» людьми, надає йому нового значення.

5. Одним із дієвих шляхів мотивації учнів, є пояснення їм самого поняття мотивації. По-перше, підтримка розуміння учнями мотивації може покращити їхню здатність самостійно регулювати свій рівень мотивації та допомогти їм визначити стратегії та поведінку, які підвищують або знижують їхню мотивацію. Хоча стратегії мотиваційної підтримки повинні бути включені в навчання, також може бути корисно обговорити мотивацію з учнями. Це допомагає учням зрозуміти важливість зусиль у навчанні, а пошук способів самомотивації може допомогти їм докласти необхідних зусиль.

6. Допомогти учням у пошуках внутрішньої мотивації. Допомогти учням мотивувати себе може бути чудово, але зрештою вони повинні вміти генерувати власну мотивацію. Допомогти учням знайти особисті причини для виконання вправ і наполегливої роботи, чи то тому, що вони знаходять матеріал цікавим, чи хочуть вступити до коледжу, чи просто продовжують насолоджуватися навчанням, є одним із найважливіших завдань педагога в цілому.

7. Чітко визначте цілі навчання, корегуйте їх, доповнюйте та нагадуйте залежності від того це ціль на урок, семестр чи рік. Учням може бути дуже неприємно виконувати завдання або навіть придумувати, як поводитися на уроці, якщо немає чітко визначених цілей. Діти хочуть і повинні знати, чого від них очікують, щоб залишатися мотивованими працювати. На початку року встановіть чіткі цілі, правила та очікування, щоб не було плутанини, а учні мали цілі, над якими потрібно працювати.

8. Позитивна конкуренція як засіб мотивації. Конкуренція в класі – це не завжди погано, і в деяких випадках вона може спонукати студентів старатися більше та працювати, щоб досягти успіху. Працюйте над тим, щоб сприяти духу дружньої конкуренції у вашому класі, можливо, через групові ігри, або інші можливості для учнів «похвалитися» своїми знаннями або продемонструвати свої навички одноліткам.

9. Ставити високі, але досяжні цілі. Якщо не змушувати учнів робити більше, ніж необхідний мінімум, більшість із них не намагатиметься робити більше самостійно. Діти люблять отримувати виклики, і вони працюватимуть над високими цілями, доки вірять, що їх можна досягти; тому треба підштовхувати учнів працювати більше.

10. Відстежувати прогрес. Учням може бути важко зрозуміти, на якому етапі вони навчаються, особливо щодо предметів, які здаються їм складними. У цьому випадку аудиторний моніторинг може бути корисним не тільки вчителям, а й учням. Викладачі можуть використовувати його для мотивації учнів, дозволяючи їм візуально бачити свій прогрес протягом року.

Підсумовуючи, можна виділити певні особливості для ефективного процесу навчання іноземної мови в основній школі.

1. Навчання повинно надавати можливість проявити власні здібності, розкрити творчий потенціал, проявити себе та висловити власну думку.

2. Навчання у школі має бути побудовано на взаємоповазі між вчителем та учнем, оскільки в цьому віці діти вже починають пізнавати свою значущість, самостійність та проявляють незалежність. Вчитель не є

авторитетом тільки за своїм статусом, а повинен справді стати наставником та показати, що його треба і є за що поважати.

3. Навчання повинно враховувати сильні сторони кожного учня, тому доцільним буде створення вибору у виконанні завдань. Робота має бути різноманітна, включати вправи на логіку, дослідницькі роботи, розвиток ораторських здібностей та творчих навичок, поєднувати і komponувати інші предмети підтримуючи основну тему уроку (наприклад, на уроці англійської мови вивчати світ, таким чином вивчаючи іноземну мову ми будемо закріплювати знання із географії) .

4. Всі завдання повинні спрямовуватись на особистісний розвиток дитини, а також сприяти самоідентифікації дитини у професійній сфері, оскільки саме в цьому віці діти замислюються про плани на майбутнє, знаходяться у пошуках цікавих сфер, створюють уявлення про власну професію.

5. Для покращення результатів навчання вчитель має підтримувати мотивацію учнів. Зі свого боку використовувати різноманітні засоби для створення зовнішньої мотивації і особливу увагу приділяти створенню та розвитку внутрішньої мотивації.

1.3. Джазові римівки як засіб мотивації учнів основної школи

Ефективне проведення уроків залежить від багатьох факторів, зокрема від використання різних прийомів для засвоєння інформації учнями. Одним із таких прийомів може слугувати використання джазових римівок, Jazz Chants.

Jazz Chants, джазові римівки, американські чанти (вірші, що декламуються під музику) – це колекція римівок і пісень для дітей різного віку для покращення володіння мовою, розумінням мовленевих структур та їх запам'ятовування [9].

Чанти - це окремі життєві елементи мовлення за зразком. Наприклад, знаючи лише одну фразу „Zebra, zebra at the zoo”, пам'ятаючи назви тварин, що вивчались раніше, однину та множину іменників, можна легко описати всіх тварин у зоопарку на малюнках, запропонованих учителем, або ж, користуючись іграшковими тваринами, створити свій зоопарк, провести уявну екскурсію по ньому та ще й сказати, якого кольору звірі, порахувати, скільки тварин, висловити власне ставлення до них найбільш дійсним способом, максимально відповідним до оригінальної мови. Кожен такий чант можна пристосувати до реального життя та інтересів учня й ефективно розвивати мовленнєві навички в різних життєвих ситуаціях [9].

Джазові римівки або джазовий спів являє собою ритмічну презентацію автентичної мови. Джазовим пісням, самим по собі, дуже легко і просто слідувати. Вчителям і учням не обов'язково мати музичну підготовку для здійснення такої діяльності. Учням необхідно працювати зі звуковою системою англійської мови, особливо для розвитку навичок слухання інтонаційних моделей, ритму та правильного наголошення слів та цілих речень. За допомогою джазових римівок основна увага приділяється особливостям наголосу та інтонаціям, тому залучення відносних рівнів наголосу та висоти в складі, слова, фрази та довгі фрагменти мови може бути відтворено більш ефективно. Така додаткова вправа на уроках англійської, як наспівування римівок, є приємною позитивною діяльністю із використанням багаторазових повторень або слів і фраз, які можна виконувати, додаючи рухи тіла, не намагаючись виконувати повторювані нудні вправи. В даному випадку важливу роль відіграє настрій вчителя, його власна мотивація та креативні навички. Вчителі повинні творчо підходити до вибору відповідних, захоплюючих рухів, які будуть простими і комфортними для учнів. Це також сприяє запам'ятовуванню та зміцненню знань із граматики, оскільки учні запам'ятовують та повторюють не окремі слова, а повні, правильно побудовані фрази.

Як ми вже з'ясували раніше, під час навчання ледве не основну роль відіграє саме мотивація учнів. Наразі сучасні діти живуть у постійному інформаційному шумі, вони не обмежені у спілкування або пошуку нової інформації і в таких умовах дедалі складніше стає їх чимось зацікавити або здивувати. Джазові римівки можуть стати таким засобом, оскільки хоч навчання за їх допомогою і не є новим, проте на уроках, нажаль, застосовуються дуже рідко. Розглянемо по пунктах більш детально, чому саме джазові римівки сприяють мотивації навчальної діяльності учнів.

1. Джазові римівки є новою діяльністю для багатьох учнів, оскільки чогось подібного вони не роблять на інших уроках. Така зміна діяльності зацікавить дітей, які звикли, що уроки йдуть по чітких алгоритмах і мають певного типу завдання.

2. Продовжуючи перший пункт, можна сказати, що має місце «ефект несподіванності». Раптове досить креативне завдання, таке як наспівування римівок із джазовими мотивами ламає у голові учнів стандартне сприйняття уроку, деякі із них ніяковіють, дехто, навпаки, намагаються одразу зробити все правильно, інші – підхоплюють і допомагають.

3. До попередніх пунктів додається аспект командної роботи із елементами змагань. Така командна робота, яка супроводжується активними рухами і наспівуваннями римівок стимулює активність мозгової діяльності учнів, підвищується виробка гормонів, наприклад, серотоніну, який ще називають гормоном щастя, що вже сприяє гарному настрою і як наслідку – мотивації до навчання.

4. Як вже зазначалось, розминка із джазовими римівками потребує креативного підходу від вчителя, оскільки важливим є не просто обрати римівку, а й активно її наспівати, продемонструвати як це робити, підібрати до неї рухи і заохотити учнів, а будь-який творчий елемент уроку сприяє розвитку як внутрішньої так зовнішньої мотивації учнів.

5. Джазові римівки сприяють розвитку граматичних і мовленевих навичок з іноземної мови. Згодом учень помічає покращення і отримує таким

чином підвищену внутрішню мотивацію, за рахунок покращення самооцінки, отримання похвали від викладача чи підтримки однокласників.

6. Пісні, вірші та римівки допомагають розвивати навички попереднього читання. Навчання за допомогою віршів і пісень підтримує навички попереднього читання. Коли діти чують звуки та склади англійської мови, вони налаштовуються на слух. Це, у свою чергу, розвиває навички мовлення та аудіювання. Вони також розвивають фонологічну обізнаність, просто знайомлячись з мовою [16].

Використання джазових римівок має позитивний вплив на навички вимови, говоріння, сприймання на слух, читання та письма, і, звичайно, - граматики. Так, якщо діти просто чують слова окремо або навіть цілі речення, вимовлені повільно, вони будуть збентежені, коли слухатимуть природну мову, що вимовляється зі звичайною швидкістю. Вони можуть навіть не розпізнати таке просте й відоме слово, як *good* (добре), у потоці «він дуже хороший пес», оскільки «хороший» і «собака» змішуються разом і звучать як нове слово (*good dog = goodog*). Прослуховування пісень і співів дозволяє учням налаштуватися на ритм і інтонацію, які впливають на якість звуків мовлення англійською мовою, таких як форми, зв'язки та довжина складів. А під час співу та скандування діти практикують набагато природнішу англійську [22].

Гарною репетицією для мовлення є спів і наспіви, римування. Коли діти набувають впевненості та запам'ятовують фрагменти мови (групи слів, які часто зустрічаються разом, як, наприклад, *good morning* (доброго ранку)), вони можуть почати використовувати їх у розмові в реальному житті. Таким чином, навіть у цьому простому співі на рівні «розважальних навичок» є багато виразів, які діти можуть використовувати в класі, щоб створити власні значення, фрази, наприклад «Добрий ранок, вчителю», «Учителю, подивіться на моє зображення» або «Це моя ручка/зошит» [22].

Що стосується навичок сприймання на слух, то коли учні уважно слухають пісні, щоб зробити завдання, вони розвивають свою концентрацію

та здатність розпізнавати слова та фрази в контексті. І це справді корисна навичка для реального життя.

В цих римівках задіяні усі мовні навички (лексичні, фонетичні, техніка читання, граматичні та ін). Під час роботи з римівками також практикуються навички читання тексту, почуття пропущеного слова, обговорення його з партнером, а потім його запис [34].

Граматику також можна практикувати в піснях і співах. Наприклад повторення закінчення *ing* запам'ятовується через повторення співу. Оскільки молодші діти сприймають мову частинами і ще не можуть аналізувати, ефективніше, щоб вони познайомилися з цільовою граматиною та практикували її в змістовному та веселому контексті.

Римівки мають здатність поширювати словниковий запас школярів. Щоб запам'ятовувати нові слова, нам потрібно зустрічати їх у багатьох різних контекстах і багато практикувати – бачити їх, писати, чути та вимовляти. Пісні та співи надають чудову можливість для значущої та незабутньої практики, а на відміну від поп-музики, такі джазові співи мають ще правильну граматику, тому вивчення буде більш ефективним.

Ми вважаємо, що пісні та римівки повинні бути невідмінною частиною уроків у школярів, оскільки багато дітей насолоджуються співом, наспівуванням і рухами, і вони є чудовим виходом для всієї енергії, що накоплюється у дітей. Але пісні та співи також відіграють серйозну роль у розвитку мови. Загалом музика, пісні та співи додають задоволення від навчання та полегшують запам'ятовування мови. Також, як зазначалося раніше, пісні - це групова діяльність, а тому безпечна: дитині не потрібно хвилюватися про помилки чи забутий текст, і навіть якщо вона не співає/проговорює римівки, вона все одно може слухати інших і приєднуватися до дій. Крім того, пісні та наспіви запам'ятовуються краще, і нам легше запам'ятати рядок слів у римівці, ніж коли ми просто читаємо або чуємо її, як звичайний набір слів. Можна використовувати ці джазові римівки в різноманітних цікавих способах. Вчителі можуть практикувати наголос і

ритм з класом і допомагати своїм учням звучати природніше, коли вони говорять англійською. Крім того, оскільки кожен джазовий спів зосереджений на різній лексиці та граматиці, вчитель також може використовувати їх для перегляду важливих слів і структур під час уроків.

Висновки до розділу 1

1. Формування граматичної компетентності на уроках іноземної мови, зокрема англійської, в учнів основної школи є складним завданням, що потребує комплексного підходу.
2. Граматична компетентність розвивається паралельно з іншими компетентностями та як результат розвиває наступні навички: вміння вибрати структури, які відповідають меті спілкування; прогнозувати хід розмови; розмовляти не вдаючись до слів рідної мови; правильно будувати речення, узгоджені між собою; узагальнювати граматичні поняття; оволодіти засобами вираження зв'язків і відношень між фразами й лексемами висловлювання.
3. Шляхи засвоєння інформації учнями на уроках поміж багатьох факторів залежить від їх віку. Так, у 5-9 класах, важливу роль відіграють наступні фактори: актуальність знань у реальному житті; можливість висловити власну думку на уроці; наявність завдань різного типу, де кожен учень може проявити себе; креативність перебігу всього уроку; а також особистісні фактори: взаємоповага між учнем та вчителем, довірливі відносини, можливість учнем проявити власну відповідальність, самостійність та незалежність.
4. Успіх навчання також залежить від мотивації, яка в свою чергу може бути зовнішня та внутрішня. Зовнішня являє собою мотивацію через додаткові джерела, наприклад, винагорода, стимул, зростання авторитету, отримання вигоди чи навпаки уникнення покарання. Внутрішня мотивація залежить від прагнення самого учні вчитись через інтерес до теми, зацікавлення у саморозвитку, прагненні

проявитись тощо, тому основним завданням вчителя є допомога у формуванні саме внутрішньої мотивації, оскільки вона є більш сталою та ефективною.

5. Як засіб мотивації можна використовувати джазові римівки, оскільки цей метод є ефективним для формування мовних навичок та має позитивний вплив на учнів. Використання джазових римівок є креативним підходом до занять, вони не вимагають спеціальних музичних навичок, прості у використанні, підкріплюються активними рухами, що позитивно впливає на фізичне та емоційне самопочуття учнів.
6. Використання римівок та наспівів виконують одразу декілька завдань: допомагають запам'ятовувати граматично правильні речення; через регулярне повторення однакових фраз забезпечують запам'ятовування нової лексики; формують правильну вимову та інтонацію оригінальної мови; створюють творчу позитивну атмосферу у класі через командну роботу, шляхом сумісного виконання вправ; сприяє відпочинку та вивільненню втоми у учнів.

РОЗДІЛ 2. ОРГАНІЗАЦІЯ ПРОЦЕСУ УДОСКОНАЛЕННЯ АНГЛОМОВНИХ ГРАМАТИЧНИХ НАВИЧОК В УЧНІВ ОСНОВНОЇ ШКОЛИ З ВИКОРИСТАННЯМ ДЖАЗОВИХ РИМІВОК

2.1. Етапи формування іншомовних граматичних навичок

Як ми вказували в розділі 1, пункті 1.1, однією із важливих місій викладача на уроці - це формування граматичних навичок у учнів. Граматика є важливою частиною будь-якої мови. Дуже важливо дати змогу учням адекватно висловлювати свої думки, формувати та передавати власні ідеї, точно передаючи сенс. Використання правильної граматики полегшує слухання та читання для інших і може зробити процес спілкування приємнішим. Крім того, це також може допомогти учням в інших сферах, таких як розмова або розуміння того, що інші намагаються донести. Знання граматичних структур допомагає зрозуміти англійську мову, пояснюючи як слова працюють разом у вигляді однієї системи. Володіння граматичними структурами є однією із важливіших навичок, які формуються при вивченні іноземної мови.

Основним показником оволодіння навичкою, звичайно, є самостійне використання нової структури учнем. Досягти результату та оволодіти граматичними навичками можна за спеціальною системою вправ, що виконує наступні завдання: навчає працювати з граматичними структурами; розвиває та покращує комунікативні навички за рахунок правильної побудови речень; сприяють загальній активізації та розвитку розумової діяльності учнів.

За метою призначення вправи можна розподілити до трьох груп:

1. Вправи для вивчення матеріалу, набуття умінь та навичок: підготовчі, пробні, призначені для виконання дій за зразком, схемою, заданим приписом.
2. Вправи для закріплення вивченого матеріалу.
3. Контрольні завдання для перевірки глибини засвоєння знань [16].

Виходячи із мети, граматичні вправи повинні відповідати наступним вимогам:

- 1) вони мають бути ситуативними, тобто відповідати певній реальній чи можливій мовленнєвій ситуації;
- 2) вони повинні забезпечити регулярне повторення вивченого матеріалу та використання граматичних конструкцій;
- 3) на кожному етапі формування граматичних навичок вони повинні імітувати процес спілкування ;
- 4) мають відповідати нормальному темпу мовлення, що дозволяє створити достатню кількість фраз. Вони спрямовані на те, щоб використання граматики стало природнім та не викладало складнощів [16].

Під час виконання вправ особлива увага приділяється різноманітності завдань, всебічному розвитку, формуванню навичок. Вчитель повинен цілісно та структуровано подавати матеріал учням, переконавшись, що викладення зрозуміле учням на всіх етапах.

Для того аби навчання було цілісним, результативним та не мало «пропусків» у знаннях дітей, формування навичок доцільно проводити дотримуючись як плану уроку, так і окремої структури викладення навчального матеріалу, що має свої етапи.

В узагальненому вигляді ефективне пояснення граматики, ймовірно, матиме щонайменше п'ять кроків:

- 1) презентація з розпізнаванням;
- 2) демонстрація розуміння;
- 3) пояснення граматики;
- 4) практичні вправи;
- 5) комунікативне вираження тощо [20].

Проте, в методиці навчання іноземних мов формування граматичної навички відбувається в три етапи. А саме :

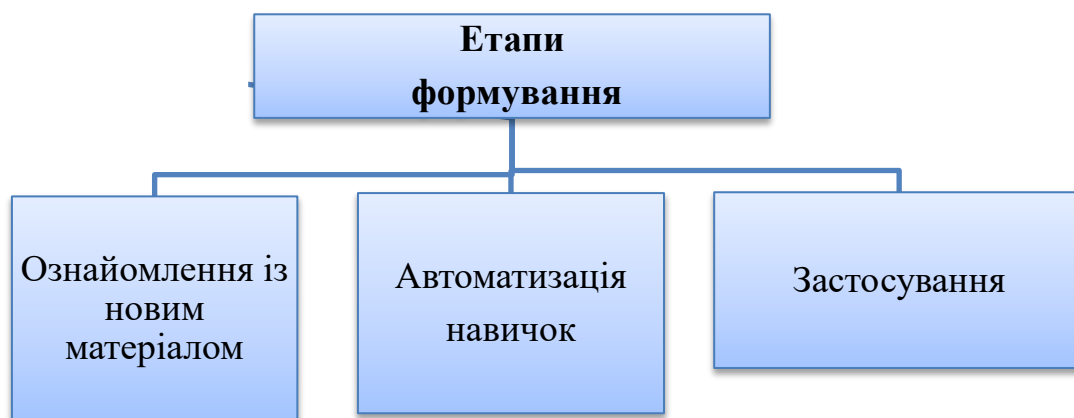

Рис. 2.1 Етапи формування граматичних навичок [2].

Як зазначається в методиці навчання іноземних мов, на першому етапі формування граматичних навичок, учні знайомляться з новим мовним матеріалом – граматичним, лексичним, фонетичним, що пред’являється в ситуації або контексті. На цьому етапі учні виконують мовні вправи за зразком та/або правилом [2].

На другому етапі (стереотипно-ситуативному або стандартизуючому) має місце автоматизація дій учнів з новим мовним матеріалом в аналогічних ситуаціях мовлення, головним чином на рівні фрази/речення. На другому етапі виконуються умовно-мовленнєві вправи. Завдяки різноманітності ситуацій, на основі яких відбувається автоматизація, формується не лише така якість як автоматизованість, але й гнучкість [2].

На третьому етапі (варіююче-ситуативному) має місце подальша автоматизація дій учнів з новим мовленнєвим матеріалом на рівні мінітексту (понадфразової та діалогічної єдності). Новий матеріал вживається поряд з тим, що вивчався раніше, завдяки чому формується така якість навички як стійкість, продовжується формування автоматизованості та гнучкості навички [2].

Розглянемо більш детально етапи формування граматичної навички та вправи для формування навички.

1. На першому етапі відбувається вступ до теми, ознайомлення із новою граматичною структурою (цей етап формування відноситься до перших

етапів уроку, таких як вступ і презентація теми). Етап супроводжується використанням додаткового обладнання на уроці: відео та фонозапис, картки, плакати, пісні, римівки, ігри, чинний підручник, розроблені завдання. Розглянемо приклади вправ, за допомогою яких можна почати урок і показати учням нову граматичну структуру на прикладі Present Simple Tense.

- a. Урок можна почати із діалогу з учнями, поставити їм запитання та запропонувати обрати варіант відповіді. (Наприклад:

Вчитель:

Let's talk about sports and hobbies. Anastasia, do you like cycling?
(запропонувати обрати відповідь із двох карток «*Yes, I do*» та «*No, I don't*»).

Після відповіді перейти до наступного учня:

«*Anton, do you like drawing?*», знову запропонувати 2 відповіді «*Yes, I do*» та «*No, I don't*».)

- b. Прочитати невеличкий уривок тексту або окремі речення, проаналізувати чим вони відрізняються в залежності від того, хто виконує дію:

*My sister **runs** three times a week because it's good for her health.*

*My parents and I **go** camping every summer.*

*My younger brother **doesn't swim** in the river because he is afraid.*

*I **don't wake** up early on weekends.*

- c. Подивитись відео по темі Present Simple. Гарно підійде відео за темою «Daily routine» або «My day». Повернутись потім до відео, обговорити з учнями діалоги та їх структуру.

Приклади вправ:

- d. **Choose the right variant:**

*Stasy **drink/drinks** tea every morning.*

*We **play/plays** basketball every Tuesday and Saturday*

*My brother **don't/doesn't** get up early.*

За допомогою такого вступу учні одразу бачать практичне

використання граматичної структури, зрозуміють коли саме її потрібно використовувати та в яких ситуаціях вона може знадобитись.

2. На другому автоматизації навичок учні вчаться самостійно будувати висловлювання понадфразового рівня. Навчання монологічного мовлення на цьому етапі здійснюється за допомогою різних опор: зображальних, вербальних, комбінованих [3]. У ролі зображальної опори можуть виступати окремі малюнки, слайди, тематичні та сюжетні картини, композиції на магнітній дошці, кодограми. Вони допомагають створити навчально-мовленнєву ситуацію, а також варіювати її і, відповідно, мовлення учнів [3]. На цьому етапі використовуються умовно-мовленнєві вправи, а саме: доповнити речення, дати коротку відповідь на запитання використовуючи слова з дужок, змінити речення змінивши особу, однину-множину тощо.

Exercise 1. Put the verbs in the correct form (to read, to work, to watch, to live, to teach)

1. Ann _____ a lot of books.
2. She _____ in the shop.
3. I _____ cartoons every day.
4. We _____ in Japan.
5. My mother _____ children.

Exercise 2. Make the sentences:

<i>I</i>		<i>eat</i>	<i>in the garden</i>
<i>You</i>		<i>work</i>	<i>the books</i>
<i>We</i>	<i>every day</i>	<i>walk</i>	<i>to the shop</i>
<i>They</i>	<i>twice a week</i>	<i>read</i>	<i>the cartoon</i>
<i>He</i>	<i>often</i>	<i>climb</i>	<i>a tree</i>
<i>She</i>	<i>usually never</i>	<i>watch</i>	<i>in the park</i>
<i>It</i>		<i>go</i>	<i>a pizza</i>

3. На етапі застосування здійснюється відтворення лексичних одиниць та граматичної структури на рецептивному і продуктивному рівнях. Учитель

створює умови для спілкування в усній і письмовій формі. Учні вживають нову лексику у мовленні у відповідності з поставленою комунікативною ситуацією спілкування [2]. На цьому етапі можна використати наступні вправи: скласти діалог/розповідь/лист тощо.

Такі завдання можна використати як у звичайному стандартному вигляді так і більш творчому. Наприклад, замість простого діалогу використати «комікс», де будуть зображення людей і запропонується прописати їх репліки, розіграти ці діалоги в командах, або обрати наступний варіант завдань – підписати зображення, описавши його; також учні можуть підготувати невелику доповідь-виступ на цікаву для них тему, використовувачи отримані зання. Варто наголосити, що всі вправи на цьому етапі робляться самостійно, вчитель лише контролює.

Exercise 1. Describe the pictures

What does he/she do?

Рис.2.2. Приклад зображень для виконання завдань

. Complete the dialogue

Рис. 2.3. Приклад завдання для учнів (Доповнити діалог)

Також, варто брати до уваги, що однією із найважливіших умов створення активної граматичної навички є наявність достатньої кількості лексичного запасу, на якому можна сформувати навички. Якщо учень може у відповідній ситуації швидко і, головне, правильно самостійно сформулювати фразу, то тоді ми можемо говорити про певне оволодіння граматичною навичкою.

Отже, вправи, які спрямовані на формування стійких навичок вживання мовленевих та граматичних структур в англійській мові, дозволяють поступово викласти новий граматичний матеріал на уроці із урахуванням поетапного формування граматичної навички. Вправи мають бути спрямовані на запам'ятовування матеріалу, оволодіння навичками використання активних граматичних конструкцій та побудову речень самими учнями.

Правильне використання граматичних структур, правильна форма висловлювання і, як результат, розуміння англійської мови здійснюється внаслідок поступового формування стійких граматичних навичок.

2.2. Комплекс вправ для вдосконалення граматичних навичок з використанням джазових римівок на уроках англійської мови в основній школі

Грамматичні навички є базовими при вивченні іноземної мови, зокрема англійської. За допомогою граматики ми маємо змогу правильно будувати речення, а в результаті – усю комунікацію. Проте, за виключенням коротких пояснень, вона не вивчається самостійно, як окремий розділ, оскільки без практичного використання є марною. Грамматичні структури є інструментом для побудови словосполучень, речень, текстів і розповідей; вони вводяться ситуативно під час уроків, відповідно до теми та рівня знань учнів.

Якісне засвоєння знань учнями основної школи на уроках англійської мови можливе завдяки спеціальним комплексам вправ. Як ми з'ясували раніше, такі вправи різняться за типом та направленістю, своєю метою; вони повинні бути комплексними, логічно-побудованими та перетікати від однієї теми до іншої, розкриваючи тему та сприяти формуванню навичок.

Науковці пропонують різні типології комплексів вправ відповідно до їх виду, мотивації, направленості та багатьох інших критеріїв. Наприклад, Тригуб І. П. надає таку класифікацію вправам:

- мовні вправи (тренувальні, підготовчі, аналітичні, первинні, елементарні, не комунікативні, аспектні «дріллі»),
- мовленнєві вправи (синтетичні, комунікативні, ситуативні, творчі).

Мовні вправи направлені на вироблення первинних умінь та навичок користування окремими елементами мови, що вивчається, а їх метою є підготовка учня чи студента до подальшої мовної діяльності [27].

Мовні вправи з використанням римівок можуть бути наступні: *change the sentences, underline the correct option, repeat after me, complete the sentences* тощо.

Умовно-мовленнєві вправи передбачають ситуативні умови завдання. Умовно-мовленнєві вправи можуть бути наступні: *ask the questions, make the*

sentence in the negative form, answer the questions using the words in brackets, complete the dialogue, repeat after me and add some words, а також вправи на зміну речення - змініть особу, однину на множину та ін.

Мовленнєві вправи виконуються протягом всього курсу навчання, вони мають пряме практичне значення, оскільки дозволяють учням навчитися використовувати англійську мову у реальному житті за допомогою імітаційних завдань на уроці; зокрема навички набуваються за допомогою мимовільної уваги, не потребуючи додаткової мотивації. Це такі вправи як складання діалогу, розповідь історії із власного досвіду, складання розпорядку дня або планів на вихідні та ін.

Можна виділити інші види вправ в залежності від критеріїв, за якими будується класифікація. Таким чином, воокремлюють два основних критерії для класифікації – це по-перше, спрямованість вправи на прийом або видачу інформації та по-друге – критерій комунікативності [16].

Також виділяються 4 допоміжних критерії, а саме:

- 1) місце виконання вправ;
- 2) функція в навчальному процесі;
- 3) роль рідної мови;
- 4) спосіб використання [16].

Всю типологію вправ для засвоєння інформації на уроках можна узагальнити наступним чином за допомогою таблиці, що надає О.М. Беляєва [27]:

Таблиця 2.1.

Типологія вправ на уроках іноземної мови

Критерії		Типи вправ
1.	Спрямованість вправи на прийом або видачу інформації	<ul style="list-style-type: none"> – Рецептивні – Репродуктивні – Рецептивно-репродуктивні – Продуктивні – Рецептивно-продуктивні

2.	Комунікативність	<ul style="list-style-type: none"> – Комунікативні (або мовленнєві) – Умовно-комунікативні (або умовно-мовленнєві) – Некомунікативні (або мовні)
3.	Характер виконання	<ul style="list-style-type: none"> – Усні – Письмові
4.	Участь рідної мови	<ul style="list-style-type: none"> – Одномовні – Двомовні (перекладні)
5.	Функція у навчальному процесі	<ul style="list-style-type: none"> – Тренувальні – Контрольні
6.	Місце виконання	<ul style="list-style-type: none"> – Класні – Домашні – Лабораторні

Розглянемо детальніше яку роль відіграють «Джазові римівки» як одну із можливих вправ, їх тип та роль у формування навичок під час використання на уроках.

Джазові римівки або Jazz Chants – це джазові римівки, американські чанти (вірші, що декламуються під музику) [22]. Вони є елементами мовлення за повторювальним зразком. Згідно типології зазначеної раніше, надамо характеристику римівкам як одному із виду вправ:

1. Спрямованість вправи на прийом або видачу інформації: рецептивно-репродуктивна (учень сприймає інформацію від вчителя або із підручника, інших друкованих матеріалів, відео чи аудіо, а потім – повторює).
2. Комунікативність: некомунікативна (у цій вправі має значення повторення існуючої форми, без її трансформації чи доповнення)
3. Характер виконання: усна.
4. Участь рідної мови: одномовна.
5. Функція у навчальному процесі: тренувальна.
6. Місце виконання: класна (може також бути домашньою).

Розглянемо більш детально яким саме чином можна пов'язати римівку із темою уроку та як вона допомагає закріпити граматичні чи інші навички.

Для прикладу, розглянемо джазову римівку «Do you know Mary?».

Текст римівки:

Do you know Mary?

Mary who?

Mary McDonald.

Of course I do.

Do you know-her little brother?

Yes, of course I do.

I know her brother, and her mother and her father too.

Do you know her older sister?

Yes, of course I do.

I know her older sister, Betty and her younger sister, Sue.

Do you know her Aunt Esther?

Yes, of course I do.

I know her aunts and her uncles and her cousins too.

Do you know her husband Bobby?

Yes, of course I do.

I know her husband and his brother and his father too [35]. .

Вивчення римівки буде проходити у 3 етапи:

Зазначену вище римівку «Do you know Mary?» можна використати для закріплення граматичних навичок із теми Present Simple (утворення запитань), і також, для повторення лексики з теми Family.

Розберемо перший варіант, граматичну структуру Present Simple (утворення запитань та коротка відповідь).

Вступ до уроку та презентація: прослуховування фонозапису римівки, читання її із класом.

Виявлення учнями граматичної структури за допомогою повторювальних рядків:

Do you know her older sister? - Yes, of course I do.

Do you know her Aunt Esther?- Yes, of course I do.

Методом дискусії діти виводять схему запитань у Present Simple:

Do / Does + N + V ?

Yes, N do/does

No, N don`t / doesn`t

За допомогою римівки також включається момент мотивації учнів шляхом колективної роботи.

На етапі автоматизації навички виконуємо завдання на основі схеми зазначеної раніше. Учні намагаються використовувати отримані раніше знання на наступних прикладах.

Exercise 1. Give a short answer to the question about yourself (бліц опитування)

Do you drink tea in the morning?

Do you have a pet?

Do you go to school on Sundays?

Do you like storm and rain?

Exercise 2. Make the questions:

	<i>I</i>	
	<i>you</i>	<i>run in the morning?</i>
<i>Do</i>	<i>we</i>	<i>feed the dog?</i>
<i>Does</i>	<i>they</i>	<i>play with your sister?</i>
	<i>he</i>	<i>do homework after school?</i>
	<i>she</i>	<i>read the books?</i>
	<i>it</i>	

2. Другий варіант застосування римівки передбачає повторення лексики за темою сім'я. Римівка може бути застосована на початку уроку як вступ до теми та презентація, або всередині на етапі контролю та корекції знань, та після цього в якості фізичної активності для відпочинку та поновлення сил. Під час виконання римівки для повторення лексики доцільним буде супроводжувати її фізичними вправами.

Після повторення учнями римівки, доцільним буде запропонувати продуктивні (мовленнєві) вправи за темою «Сім'я», наприклад, відтворити назви родичів англійською, розповісти про свою родину, скласти розповідь або діалог у парах.

Розглянемо ще один варіант римівки [35]:

Have you ever been to Boston?

Yes, I have.

No, I haven't.

Have you ever been to Boston?

Yes, I have.

No, I haven't.

Have you ever been to Boston?

Have you ever been to Boston?

Have you ever been to Boston?

Yes, I have.

No, I haven't.

Як ми бачимо, римівка є досить простою, із повторювальними рядами, проте вона допомагає запам'ятати структуру Present Perfect, яка є досить складною для учнів. В цій римівці використовується форма запитань у Present Perfect для обговорення звичної життєвої ситуації та надані варіанти коротких відповідей у стверджувальній та заперечній формі.

Тож, за допомогою цієї римівки учні можуть самостійно вивести формулу запитання у часі Present Perfect, а отже й зможуть використовувати її для складання запитань про досвід співбесідника.

Наприклад:

Have + I / You / We / They + Ved (V3)

Has + She / He / It + Ved (V3)

Have you ever worked in the USA? – Yes, I have.

Has she ever travelled to China? – No, she hasn't.

Зокрема джазові римівки, задовольняють більшість запитів при

вивченні іноземної мови та допомагають сформувати граматичні навички учнів за допомогою:

- своєї граматично-правильної будови речень;
- неодноразового повторення однакових слів, словосполучень та цілих речень протягом усієї римівки;
- розвитку відчуття ритму та правильного наголосу оригінальної мови за допомогою спеціального темпу, що виникаю під час проговорення римівок.

Отже, джазові римівки покращують мовленнєву компетентність студентів з точки зору вимови, граматики, словникового запасу, вільного мовлення та розуміння. Jazz Chants допомагають учням звучати природніше, коли вони говорять англійською. Римівки значно покращують навички слухання та мовлення учнів - це один з найважливіших моментів, так учні відпрацьовують наголос і ритм. Такі вправи допомагають зміцнити мовні структури та здатність використовувати у повсякденні розмовну англійську.

2.3. Розробка конспекту уроку англійської мови з удосконалення граматичних навичок в учнів основної школи

Дослідження можливості використання римівки на уроці має перш за все практичне значення, тому у даному розділі ми наведемо приклад конспекту уроку, його мету та очікуванні результати.

Для дослідження було обрано рівень 5 класу загальноосвітньої школи та підручник за новою програмою 2022 року авторів Мітчелл Г. К., Марілені Малкогіанні, розроблений згідно з Державним стандартом загальної середньої освіти Нової української школи [15]. За цим підручником, учні п'ятого класу повинні оволодіти граматичними навичками, як-от: articles a / an noun: plurals, countable and uncountable nouns; how much...? how many...? comparatives of short and long adjectives, adverbs of

frequency (always, often, sometimes, never), conjunction: because, and, but, or, modality: can and can't, prepositions with, for; prepositions of place (in, on, behind, under, inside, outside, above, below, near); prepositions of time (on, at, from, until), quantifiers some, any, lots of, too, pronouns and determiners: demonstrative pronouns (this, that, these, those); possessive pronouns (my, his, her, its, your, our, their) Possessive 's Verb: there is / there are; have got (positive, negative, questions) need, want, Present Simple, Present Continuous, structure going to, Past Simple, Questions.

Для розробки уроку нами була обрана римівка *What are you going to do*, що відповідає навчальному плану для 5-го класу.

План-конспект уроку з англійської мови

Тема уроку: Побачити світ

Намір вчителя:

- сприяти розвитку комунікативних навичок учнів;
- формування та вдосконалення граматичних навичок;
- навчити учнів розповідати про свої плани на майбутнє, використовуючи граматичну структуру *to be going to*;
- розширити знання учнів про світ, його устрій, можливості подорожей та поїздок.

Очікуваний результат:

- учні використовують граматичну структуру *to be going to*;
- вміють розповідати про плани на вихідні, ставити запитання співрозмовнику та давати відповіді за допомогою структури *to be going to*;
- вживають нові лексичні одиниці у висловлюваннях.

Тип уроку: урок формування та вдосконалення навичок.

Обладнання уроку: підручник Мітчелл Г. К., Марілені Малкогіанні 5 клас, [15], римівки, ігри, тести, відеопрезентація, відеозаписи, комплекс розроблених вправ, тестове завдання, фонозапис римівки.

Схематичний план уроку

I. Початок уроку (введення теми уроку за допомогою Jazz Chant)

1. Початок уроку. Організація класу. Привітання. (1 хвилина)
2. Вступ до теми (Warm up). (4 хвилини)
3. Мотивація навчальної діяльності учнів. (1 хвилина)
4. Оголошення теми, мети і завдань уроку. (1-2 хвилини)

II. Основна частина уроку

5. Введення граматичної структури за допомогою римівки (виконання умовно-мовленнєвих вправ)

6. Читання тексту (виконання мовленнєвих вправ)

III. Заключна частина уроку

7. Рефлексія (тестове завдання)

8. Домашнє завдання та пояснення до нього

Хід уроку

1. Початок уроку. Організація класу. Привітання.

Teacher: Good morning! It is so nice to have you here with me today! How are you?

2. Вступ до теми (Warm up).

Teacher: *I have an interesting task for you today. This is a chant. We will listen to it and then repeat it together.*

What are you going to do at two?

What are you going to do?

Where are you going to be at three?

Where are you going to be?

Who are you going to see?

What are you going to say?

How are you going to go?

Where are you going to stay?

What are you going to do?

Who are you going to see?

When are you going to leave?

Where are you going to be?

3. Мотивація навчальної діяльності учнів.

Teacher: *Now we read the chant together. (Римівка читається повторно разом із учнями). Fine. Who wants to try reading on their own? (За бажанням читають по одному або в невеликих групах)*

Пояснення, що учні можуть самостійно знайти структуру, яка регулярно повторюється у всіх рядках і власне виконання учнями завдання.

4. Оголошення теми, мети і завдань уроку.

Teacher: *Fine. So today we discuss weekend plans using going to. We use going to when we talk about our plans for the future.*

5. Введення граматичної структури за допомогою римівки

Teacher: *Let's look at these few sentences. What part is repeated here?*

Who are you going to see?

What are you going to say?

How are you going to go?

Учні з'ясовують, що повторюється частина *are you going to*.

Teacher: *yes, that's right. Let's find out the affirmative form of this sentence.*

Учні зводять до форми *are going to*.

Exercise 1. *Good job! Make the questions from our chant into affirmative and negative forms.*

Where are you going to stay?

What are you going to do?

When are you going to leave?

Exercise 2. Teacher: *make sentences using the form to be going to*

1. *It (rain) .*
2. *They (eat) at the restaurant.*
3. *I (wear) blue shoes tonight.*
4. *Jack (walk) this weekend.*
5. *(cook / you) dinner?*

Exercise 3.

Teacher: *Fine. Let's play a game with you. I am asking you a question, and your task is to answer "Yes, I am" or "No, I am not". Let's start! (Бліц опитування учнів)*

Are you going to school this weekend? Yes, you are or no, you are not?

Are you going to play on the computer this weekend?

Are you going to go to China this weekend?

Are you going to meet your friends? Yes, you are or no, you are not?

Are you going to go into space this weekend?

Are you going to eat something delicious this weekend?

Teacher: *Fine. Let's imagine that we all have a plan for the weekend to go to England. Tell me what means of transport are you going to use to go there? Look at the transport on page 101, choose and say it in English.. (Vocabulary: by plane, by train, by car, by coach, by ship, on foot).*

Exercise 4. *For example, I am going to fly by plane.*

6. Читання тексту

Надалі переходимо до вправи 2 на сторінці 101, колективна робота - читання тексту ланцюжком. Після завершення читання – обговорення тексту за питаннями до нього (див. Додаток А, В).

Teacher: Let's move on to reading the text. (First student), please start.

Після читання:

Exercise 1. *Please find the sentences in which the structure is used «going to» and translate them.*

Exercise 2.

Teacher: *Let's move on to the questions for this text. This is page 102. Please, use be going to (discussion).*

Who is Natalle going to go on holiday with?

Where are they going to go?

How are they going to travel around South America?

How long are they going to stay there?

What else is Natalie going to do with the money?

Після обговорення учні переходять до таблиці на сторінці 102, яка показує використання структури *to be going to* (Додаток В).

Exercise 3. Teacher: In pairs, make a dialogue and discuss your plans for this weekend. You can use the table on page 102 to check the correctness of the created replicas.

7. Рефлексія, оцінювання знань. Для перевірки використовуємо тестове завдання.

1. ___ Danny going to go to the sea?
a) am b) is c) are
2. I ___ going to play with my doll.
a) am b) is c) are
- 3) Mum and Dad ___ going to go to the supermarket.
a) am b) is c) are
- 4) She ___ going to visit her grandparents.
a) am not b) isn` t c) aren` t
- 5) ___ you going to play football outside?
a) am b) is c) are
- 6) Is he going to swim in the pool on Saturday?
a) Yes, he is going b) Yes, he does c) Yes, he is.

8. Домашнє завдання та інструкції до нього.

Teacher: Your homework is written on the board (on the screen).

WB p. 78, ex. A, B. Wordlist p. 143

Письмово виконати вправи у робочому зошиті на цих сторінках та повторити, вивчити слова з уроку на сторінці 143. Всі завдання у робочому зошиті.

Висновки до розділу 2

При написанні другого розділу нами був проаналізований процес формування граматичних навичок під час уроків англійської мови в учнів основної школи.

Виявлено, що формування граматичних навичок відбувається у 3 етапи:

- ознайомлення із новим матеріалом;
- автоматизація навички;
- застосування.

Враховуючи, що етапи повинні логічно і послідовно переходити один від одного для рівномірного формирования навичок в учнів, нами були досліджені вправи, які спрямовані на засвоєння навчального матеріалу.

Визначено, що на кожному етапі застосовуються різні за типом вправи. Так, на першому етапі ознайомлення застосовуються мовні вправи, на другому етапі автоматизації навичок – умовно-мовленнєві, на третьому етапі (застосування) – мовленнєві вправи.

З'ясовано, що джазові римівки, можуть бути використані на всіх етапах формування навички. Для ознайомлення із римівкою можуть застосовуватись плакати з текстом, картки, фонозаписи, відео записи, підручник. Декламування римівок може бути колективним, індивідуальним, під музику, супроводжуватись рухами та ін. Для вивчення нової граматичної структури за допомогою джазової римівки використовуються наступні вправи: мовні (*change the sentences, underline the correct option, complete the sentence та ін.*); умовно-мовленнєві (дати коротку відповідь на запитання, скласти речення використовуючи слова з таблиці/дужок та ін.); мовленнєві (скласти діалог, розповідь, лист).

Запропоновано розробку уроку англійської мови із використанням джазової римівки для учнів основної школи. Розроблено комплекс вправ та тестове завдання, які можна використовувати під час уроків англійської мови вчителям та студентам практикантам, брати за приклад для розробки вправ за іншими джазовими римівками.

ВИСНОВКИ

Вивчення англійської мови є важким процесом для дітей, тому основне завдання вчителя правильно оформити та направити процес навчання. Під час написання роботи ми з'ясували важливість вивчення англійської мови вцілому та зокрема її граматичної частини.

Ми розглянули теоретичні засади, з'ясували види компетентностей, які формуються під час навчання учнів основної школи. Детально дослідили процес формування граматичної компетентності та граматичної навички, якими діти повинні оволодіти. Формування граматичної компетентності повинно бути системним, комплексним, проходити згідно чітких етапів. Під час уроку граматична компетентність формуються у декілька етапів, серед яких: презентація теми, знайомство із новою граматичною структурою, приклад застосування її у реальному житті, пояснення правил формування, автоматизація навичок.

Засвоєння матеріалу на уроках залежить від багатьох факторів, серед яких – вік учнів, відповідні їх психологічно-вікові характеристики та способи мотивації згідно цих особливостей. Оскільки у дітей внутрішня мотивація до навчання ще не надто розвинута, тож завдання вчителя допомогти учням її сформувати, а також підтримувати рівень зацікавленості на уроках шляхом зовнішньої мотивації. Внутрішню мотивацію можна підвищити такими способами: пояснювати дітям практичне значення вивченого, хвалити їх досягнення, показувати різницю у результаті шляхом порівняння прогресу за певний час, спонукати до самостійної роботи, давати творчі завдання, що можуть розкрити індивідуальні здібності тощо.

Одним із прикладів творчих завдань під час уроку можуть бути джазові римівки. Їх можна використовувати у наступних цілях: привернення увагу учнів до теми уроку; закріплення та повторення обраної граматичної структури; повторення лексичних одиниць; зміна діяльності для відпочинку та переключення уваги; мотивації учнів до командної роботи. Особливу увагу приділяємо римівкам задля мотивації учнів, оскільки було доведено,

декларування римівок із фізичними рухами, під музику, у групах має значний позитивний вплив на настрій учнів та їх мотивацію до навчання під час уроку.

Було розроблено план-конспект уроку з теми *to be going to* для учнів 5 класу основної школи із використанням джазової римівки, її аудіозапису, розроблених вправ та чинного шкільного підручника.

Узагальнюючи результати дослідження, можна стверджувати, що всі завдання виконано, мети досягнуто.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Арустамова Н. А., Штуріна В. Ю., Войнова Л. С. Нові педагогічні технології в освіті – бібліограф. покажчик. Херсон: ХДУ. 2013.
2. Бігич О. Б., Бориско Н. Ф., Борецька Г. Е. та ін./ за ред. С. Ю. Ніколаєвої. Методика навчання іноземних мов і культур: теорія і практика : підручник для студ. класичних, педагогічних і лінгвістичних університетів. Київ : Ленвіт 2013. 590 с.
3. Бігич О. Б., Бражник Н. О., Гапонова С. В. та ін. Методика викладання іноземних мов у середніх навчальних закладах. Київ : Ленвіт, 2002. 328 с.
4. Білогорка М., Мороз Т. Шляхи формування мовної компетентності. Чернівці, 2015. URL : http://www.apfn-journal.in.ua/archive/11_2015/33.pdf (дата звернення: 22.02.2023).
5. Биркун Л. В., Кузло Н. М. До питання про визначення іншомовної лінгвістичної компетенції. Рівне, 2012. URL : http://www.confcontact.com/2012_10_24/4_birkun.htm#:~:text=% (дата звернення: 20.04.2023).
6. Гусленко І. Ю., Змійова І. В. Методика навчання іноземних мов : конспект лекцій. Харків : НУА, 2018. 64 с.
7. Грущенко С. І. Мотивація як фактор успіху навчальної діяльності. Харків : ХНПУ, 2019. 40 с. URL : http://hnpu.edu.ua/sites/default/files/files/biblioteka/motyvatsiya_yak_faktor.pdf (дата звернення: 22.02.2023).
8. Зайченко І. В. Педагогіка: навч. посіб., 2-е вид. Київ : Освіта України», 2008. 528 с. URL : http://kipt.com.ua/wp-content/uploads/2018/12/Pedagogika_Zaychenko.pdf (дата звернення: 22.02.2023)
9. Камчатка А. Методичний потенціал технології джазових наспівів у формування англomовної лексико-граматичної компетентності старшокласників : матеріали І Всеукраїнської наук. інтернет-конф.

- Суми, 2017. URL : https://repository.sspu.edu.ua/bitstream/123456789/552/5/1/dialog_mov_2017.pdf (дата звернення: 10.07.2023).
10. Кицак Г. В. Формування соціолінгвістичної компетенції в учнів старшої школи. Житомир, 2007. URL : <http://eprints.zu.edu.ua/7160/1/07kgvfsk.pdf> (дата звернення: 02.04.2023).
11. Компетентнісний підхід до навчання учнів на уроках математики : метод. посіб. для вчителів. Харків, 2009. URL : <http://www.kharkivosvita.net.ua/files/Zvereva-56.pdf> (дата звернення: 05.06.2023).
12. Конєва М. Лінгвістична компетентність як важливий складник іншомовної комунікації майбутніх чителів іноземної мови. Харків, 2020. URL : https://www.philol.vernadskyjournals.in.ua/journals/2020/1_20/20/part_3/7.pdf (дата звернення: 02.04.2023).
13. Кутішенко В. П. Вікова та педагогічна психологія (курс лекцій). 2-ге вид.: уавч. посіб. Київ: Центр учбової літератури, 2010. 128 с. URL : [https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/5696/1/V_Kutishenk%D0%BE_VPP%20\(KL\).pdf](https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/5696/1/V_Kutishenk%D0%BE_VPP%20(KL).pdf) (дата звернення: 10.09.2023).
14. Лук'янчук С., Комогорова М. Система вправ із використанням інтерактивних методів навчання як засіб удосконалення навичок іншомовного мовлення молодних школярів. Дрогобич, 2020. URL : <https://op.ua/ru/pedclass/nauchnaya-statya/sistema-vprav-iz-vikoristannyam-interaktivnih-metodiv-navchannya-yak-zasib-udoskonalennya-navichok-inshomovnogo-movlennya-molodshih-shkolyariv> (дата звернення: 10.09.2023).
15. Мітчел Г. К. Англійська мова для 5 класу закладів загальної середньої освіти. Київ : Лінгвіст, 2022. 144 с. https://znayshov.com/Books/Details/anhliiska_mova/5klas/anhlmova_5_mitchell_2022/1582 (дата звернення: 10.09.2023).
16. Наумова О. А. Формування комунікативної компетенції учнів на уроках англійської мови з використанням JAZZ CHANTS. Харків, 2017.

- URL : <https://foreign-languages.karazin.ua/resources/119daebc07657334e9a04e73ecd50068.pdf>
(дата звернення: 15.07.2023).
17. Панова Л. С, Андрійко Ф. І., Тезікова С. В, Потапенко С. І. та ін. Методика навчання іноземних мов у загальноосвітніх навчальних закладах. Київ:Академія, 2010. URL : https://library.udpu.edu.ua/library_files/427509.pdf (дата звернення: 18.07.2023).
18. Пасічник О. Вікові особливості учнів 5—6-х класів та їх вплив на добір змісту навчання іноземних мов. Київ, 2020. URL : https://lib.iitta.gov.ua/723785/1/Pasichnyk_5-6_Klass_Features.pdf (дата звернення: 30.06.2023).
19. Пахомова О. В. Засоби формування стійкої мотивації у студентів при вивченні англійської мови. Кривий Ріг: КДПУ, 2004. URL : <http://elibrary.kdpu.edu.ua/handle/123456789/6571> (дата звернення: 17.06.2023).
20. Пахомова Т. О., Гальченко О. Ю. Методика навчання іноземних мов : Навч.-метод. посіб. Запоріжжя : Кругозір, 2015. 164 с.
21. Передерій А. А. Соловйова Н.Д. Підвищення рівня мотивації у підлітків до вивчення англійської мови в школі. Кривий Ріг, 2018. URL : <http://elibrary.kdpu.edu.ua/xmlui/handle/123456789/5431> (дата звернення: 08.08.2023).
22. Петровська Н. Використання джазових римівок (Jazz Chants) при навчанні англійської мови : наук. вісник Східноєвропейського нац. універ. ім. Л. Українки. Луцьк, 2014. С. 151-157.
23. Прокопенко Т.В. Використання інтернет-контенту як засіб оптимізації мовленнєвих компетенцій при вивченні англійської мови в школі. Харків, 2017. С. 120-122. URL : <https://foreign-languages.karazin.ua/resources/119daebc07657334e9a04e73ecd50068.pdf>
(дата звернення: 29.07.2023).

24. Програма Нової української школи. (НУШ). Київ, 2022. URL : <https://mon.gov.ua/ua/tag/novaukrainska-shkola> (дата звернення: 18.07.2023).
25. Програма для 5-9 класів з іноземної мови. Київ, 2022. URL : <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/Navchalni.prohr.amy/2021/14.07/Model.navch.prohr.5-9.klas.NUSH-poetap.z.2022/Inozemni.movy.5-9-kl/Inoz.mov.5-9-kl.Redko.ta.in.14.07.pdf> (дата звернення: 18.07.2023).
26. Редько В. Г., Т. К. Полонська, Н. П. Басай. Лінгводидактичні засади навчання іноземної мови учнів старших класів загальноосвітніх навчальних закладів: навч.-метод. посіб. Київ : Педагогічна думка, 2013. 260 с.
27. Резунова О. С., Резунова В. В. Формування граматичної компетентності здобувачів на заняттях з іноземної мови за професійним спрямуванням у немовних закладах вищої освіти. Дніпро, 2022. URL : https://repo.dma.dp.ua/7603/1/pedagogics.journalsofznu.zp.ua_%E2%84%96%201_2022-292-297-1-5.pdf (дата звернення: 18.07.2023).
28. Сергєєнкова О. П., Столярчук О. А., Коханова О. П., Пасєка О. В. Вікова психологія : навч. посіб. Київ : Центр учбової літератури, 2012. 376 с. URL : <https://ksp.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/68/2021/05/Вікова-психологія-3.pdf> (дата звернення: 20.08.2023).
29. Токарева Н. В. Вікова і педагогічна психологія : підруч. для студ. вищ. навч. закладів. Київ, 2017. URL : http://dglib.nubip.edu.ua/bitstream/123456789/4347/3/Tokareva_pidruchnyk_Vikova_i_ped_psykholohiia.pdf (дата звернення: 10.09.2023).
30. Тригуб І. П. Формування граматичної компетентності у студентів немовних спеціальностей ВНЗ у процесі вивчення англійської мови. Київ, 2014. URL : <http://www.vestnik->

- philology.mgu.od.ua/archive/v10/v10-2/22.pdf (дата звернення 10.09.2023).
31. Тригуб І. П. Система вправ для формування граматичної компетентності. Київ, 2013. URL : <http://nvd.luguniv.edu.ua/archiv/NN21/13tipfgk.pdf> (дата звернення 12.09.2023).
32. Федорова З. І. До питання формування граматичної компетенції в середніх загальноосвітніх школах : матеріали всеукр. практи.-пізнав. конф. Дніпро, 2018. 90 с. URL : <http://naukam.triada.in.ua/images/files/zbirnik18.pdf> (дата звернення 15.09.2023).
33. Холод І. В. Методика викладання англійської мови : навч.-метод. посіб. уклад. Умань : Візаві, 2018. 165с. URL : https://dspace.udpu.edu.ua/bitstream/123456789/10866/1/%D0%9F%D0%B4_18.pdf (дата звернення 20.09.2023).
34. Boltaboyev A. Psychological Features of adolescence : article. 2022. Усі. URL: <https://www.geniusjournals.org/index.php/erb/article/download/355/313> (дата звернення 01.10.2023).
35. Carolyn Graham. Jazz Chants Old and New. USA : Oxford University Press, 2000. 98 с.
36. Liviero S. Grammar teaching in secondary school foreign language learning in England: teachers' reported beliefs and observed practices. England, 2017. URL: https://www.researchgate.net/publication/312099834_Grammar_teaching_in_secondary_school_foreign_language_learning_in_England_teachers'_reported_beliefs_and_observed_practices (дата звернення 07.05.2023).
37. The Science of Adolescent Risk-Taking: Workshop Report. Washington (DC) 2011. URL: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/books/NBK53418/> (дата звернення 07.05.2023).

Додаток А

III 8a On the move

1 Vocabulary

Match the pictures with the phrases. Then listen and check your answers.

by plane by coach
 by train by ship
 by car on foot

2 Read

A. Look at the girl in the picture. What do you think happened to her? Listen, read and check your answers.

Natalie! You won three and a half million euros! What are you going to do with all that money?

I'm going to go on a long holiday. My dream is to see the world.

China, Ukraine, Spain, the USA. I really want to go to Disneyland. And of course South America. We're going to travel around by train and spend about a month there. And we're definitely going to the Amazon.

Are you going to take your family with you?

Of course I am. My two best friends are definitely going to come with us too.

Are you going to spend all your money on the holiday?

No, I'm not. I'm going to give lots of money to environmental organisations when I get back. I think it's important. I want to help save the environment.

Where are you going to travel to first?

Australia. We're going to get there by plane and then travel around the country by bus. I want to see everything!

That sounds great! What other places are you going to visit?

NATIONAL BANK
 Date: 21 June 2021
 Natalie Murray
 three million five hundred thousand euros only — €3,500,000

Додаток В

B. Read again and answer the questions.

1. Who is Natalie going to go on holiday with?
2. Where are they going to go?
3. How are they going to travel around South America?
4. How long are they going to stay there?
5. What else is Natalie going to do with the money?

3 Grammar

Future *be going to*

AFFIRMATIVE	NEGATIVE	QUESTIONS	SHORT ANSWERS	
I 'm going to visit	I 'm not going to visit	Am I going to visit?	Yes, I am.	No, I 'm not.
You 're going to visit	You aren't going to visit	Are you going to visit?	Yes, you are.	No, you aren't.
He She 's going to visit It	He She isn't going to visit It	he Is she going to visit? it	he Yes, she is. it	he No, she isn't. it
We You 're going to visit They	We You aren't going to visit They	we Are you going to visit? they	we Yes, you are. they	we No, you aren't. they

We use the Future *be going to* for something we intend to do in the future and for predictions based on evidence.

TIME EXPRESSIONS

tomorrow / tonight
next month / year / week / Tuesday, etc.
in an hour / year, etc.
soon

NOTE We use the Present Progressive for actions we have arranged to do in the near future.
I'm buying a car next Saturday.

Complete the sentences with the Future *be going to* of the verbs in brackets.

1. A: _____ you _____ (travel) to France by plane?
B: No, I'm not. I _____ (get) there by car.
2. A: _____ Alice _____ (go) on holiday in July?
B: Yes, she is. She _____ (visit) New York City with her parents.
3. Daniel _____ (not come) to my party this Saturday. He _____ (stay) at home. His cousins from Canada _____ (visit) him.
4. A: I _____ (ride) my bike to the park. Do you want to come?
B: I don't think that's a good idea. Look outside! It's very cloudy. It _____ (rain).

4 Speak

Talk in pairs about your plans for the summer.

- *Where are you going to go in the summer?*
- *I'm going to travel to....*
- *When are you going to go?*
-
- *Who are you going to travel with?*
-
- *How are you going to travel?*
-

5 Write

Write a few sentences about your plans for the summer. Use the Future *be going to* and some of the ideas in activity 4.

In the summer I'm going to....